

การวิเคราะห์แนวคิดและหลักปฏิบัติงานด้านพัฒนาคุณภาพนักศึกษา
ของกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ตามแนวคิดปฏิบัตินิยมของ จอห์น ดิวอี้¹

สมปอง ดีลี²

วิโรจน์ อินทนนท์³

Received: November 1, 2019

Revised: December 17, 2019

Accepted: June 19, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักปฏิบัติงานด้านพัฒนาคุณภาพนักศึกษาของกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามแนวคิดปฏิบัตินิยม (Pragmatism) ของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) โดยศึกษา

---

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์แนวคิดและหลักปฏิบัติงานด้านพัฒนาคุณภาพนักศึกษาของกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามแนวคิดปฏิบัตินิยมของจอห์น ดิวอี้

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

³ รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จากเอกสารประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึก บุคลากรสังกัดกองพัฒนา
นักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 10 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผ่าน
กรอบแนวคิดปรัชญาเชิงปฏิบัตินิยมของจอห์น ดิวอี้

ผลการศึกษาพบว่า กองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็น
หน่วยงานหลักที่มีภารกิจหลักในด้านกิจการนักศึกษาและพัฒนาคุณภาพนักศึกษา
ซึ่งเป็นภารกิจที่เอื้อ ส่งเสริม และเกื้อหนุนในงานด้านวิชาการของมหาวิทยาลัย
เพื่อให้ศึกษามีคุณภาพ ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย เมื่อนำแนวคิดและหลัก
ปฏิบัติงานด้านพัฒนาคุณภาพนักศึกษา มาวิเคราะห์ผ่านกรอบแนวคิดปรัชญาเชิง
ปฏิบัตินิยมของจอห์น ดิวอี้ พบว่ามีความสอดคล้อง เกี่ยวโยง และเป็นไปใน
ทิศทางเดียวกัน โดยมีลักษณะสำคัญ 1) เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ 2) เป็นประสบการณ์
ที่เป็นจริง ต้องใช้ประโยชน์ 3) มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจากการทำจริง 4) การ
เรียนรู้ต้องควบคู่ประสบการณ์ 5) เป็นความรู้ที่แท้จริงเกิดจากประสบการณ์ตรง
6) เรียนรู้โดยวิธีการแก้ปัญหา

ในส่วนของบุคลากรกองพัฒนานักศึกษาพบว่า ทุกคนสามารถปฏิบัติงาน
ด้านพัฒนาคุณภาพนักศึกษาได้อย่างมีแบบแผนและเป็นระบบ โดยมีความสอด
คล้อง เชื่อมโยง และเป็นไปตามแนวคิดปรัชญาเชิงปฏิบัตินิยมของจอห์น ดิวอี้
และให้การยอมรับว่าแนวคิดปรัชญาเชิงปฏิบัตินิยมของจอห์น ดิวอี้ สามารถเป็น
แบบแผนในการพัฒนางานด้านกิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษาของ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้

คำสำคัญ: กิจการนักศึกษา, พัฒนาคุณภาพนักศึกษา, ปฏิบัตินิยม, จอห์น ดิวอี้

**Analysis of Concepts and Practices in Student Quality
Development of Student Development Division,
Chiang Mai University
Based on John Dewey's Pragmatism ¹**

Sompong Deelee ²

Viroj Inthanon ³

Received: November 1, 2019

Revised: December 17, 2019

Accepted: June 19, 2020

Abstract

The aims of the thesis is to analyses of concepts and practices in student quality development of student development division at Chiang Mai university based on John Dewey ‘s pragmatism” by studying from documents and in-depth interviewing of 10 personnel staffs who work at the student development division

---

¹ This research article is a part of the thesis *Analysis of Concepts and Practices in Student Quality Development of Student Development Division, Chiang Mai University Based on John Dewey's Pragmatism*

² Master Degree Student, Master of Arts in Philosophy, Department of Philosophy, Faculty of Humanities, Chiang Mai University.

³ Associate Professor Doctor, Department of Philosophy, Faculty of Humanities, Chiang Mai University

Chiang Mai university, then collecting and analyzing data through the pragmatism conceptual frame of John Dewey.

The result of the study was found that the student development division, Chiang Mai university is the main agency of Chiang Mai university with concepts and principles of student affairs and student quality development with the origin and importance by the policy. So that's clear student development strategies and when applying concepts and principles such an analysis was conducted through the John Dewey's pragmatism framework. 1) It is possible 2) It is a true or correct experience 3) learning by doing 4) Learning must be coupled with experience 5) True knowledge is derived from direct or hands-on experience actually 6) Focus on learning by problem solving methods.

On the part of with the personnel of the student development division, it was found that everyone can work and operate student affairs or systematically and systematically improve student quality. Which is consistent, connected, and in accordance with John Dewey's pragmatism concepts and acknowledges that John Dewey's pragmatism can be a model for student affairs development or can improve the quality of students of Chiang Mai university.

Keywords: Student Affairs, Student Development, Pragmatism, John Dewey

บทนำ

หลังสถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญ คือจัดการศึกษาระดับสูงที่มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตเข้าสู่สาขาวิชาชีพเพื่อพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้สถาบันอุดมศึกษาและบัณฑิตเป็นที่ยอมรับแก่สังคมและสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้และจะต้องสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมโดยทั่วไป ทั้งนี้ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมทั้งในระดับประเทศ และระดับสถานศึกษาโดยคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ หลักสูตรสื่อการสอนและเทคโนโลยี การประเมินผลผู้เรียน การพัฒนาครู การประเมินคุณภาพสถานศึกษา และการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้ ต้องอาศัยแนวคิดและทฤษฎีทางการบริหาร การศึกษา การเรียนรู้ และการสอนเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Ratana Duangkaew, 2014, 2)

งานเกษม วัฒนชัย (2002, 14-17) ได้แสดงถึงคุณภาพการศึกษาไทยว่ายึดหลักสามหลัก คือ หลักคิด หลักวิชา และหลักปฏิบัติ หลักคิด คือ

- 1) คุณภาพการศึกษาคืออะไร ?
- 2) จะสร้างมาตรฐานเพื่อกำกับคุณภาพได้อย่างไร ?
- 3) คุณภาพการศึกษาไทยอยู่ตรงไหน ?
- 4) ประเทศอื่นเขาคิดและทำอะไรกันอยู่ ?

เมื่อตอบคำถามทั้งสี่คำถามได้ก็ใช้หลักวิชา คือจะทำอะไรและอย่างไรจึงจะพัฒนาให้คุณภาพการศึกษาไทยดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่องและถาวรทั่ว ? เมื่อใช้หลักคิด

และหลักวิชาแล้ว ก็ออกแบบหลักปฏิบัติ คือ ออกแบบระบบและวิธีการพัฒนาคุณภาพ การรับรองคุณภาพและการประกันคุณภาพ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการที่สถานศึกษาต้องดำเนินงานตามแนวทางการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยมีแนวคิดการดำเนินงานที่น่าสนใจและได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย เช่น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามวงจรคุณภาพ PDCA ในขั้นการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน (Check) เป็นขั้นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะป็นข้อมูลเชื่อมโยงไปสู่ขั้นการปรับปรุงพัฒนา (Act) เพื่อเป็นพื้นฐานในขั้นการวางแผนพัฒนา (Plan) ทำให้วงจรคุณภาพ PDCA ขับเคลื่อนไปครบวงจรคุณภาพและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในขั้นการปรับปรุงพัฒนา (Act) ถ้าพบว่าผลการประเมินคุณภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ก็รักษาวิธีปฏิบัติที่ดี (Best practice) ไว้ แล้วนำมาจัดทำเป็นมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard) ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน อันจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ (Bureau of Educational Testing, Office of the Basic Education Commission, 2011, 2-3)

ด้วยเล็งเห็นว่าการพัฒนาคุณภาพนักศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จึงได้จัดตั้งกองพัฒนานักศึกษาขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 เป็นหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพ โดยมีขอบเขตงานและภาระหน้าที่สำคัญ คือ

- 1) ด้านงานบริการและสวัสดิการนักศึกษา
- 2) ด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา
- 3) ด้านงานกีฬา
- 4) ด้านงานวินัยนักศึกษา

- 5) ด้านงานแนะแนวและจัดหางาน และ
- 6) ด้านงานธุรการ

กองพัฒนานักศึกษาได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยเน้นนักศึกษาเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง เพราะการเรียนรู้ที่แท้จริงคือการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรง หรือการลงมือกระทำจริง ๆ ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของจอห์น ดิวอี้ ที่เน้นการเรียนรู้โดยการลงมือกระทำ (Learning by Doing)

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey, 1859-1952) เป็นนักปรัชญาปฏิบัตินิยมชาวอเมริกันที่มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะสร้างปรัชญาให้เป็นระบบ โดยเสนอความคิดเรื่องประสบการณ์ (Experience) ของมนุษย์ในความหมายที่กว้างขวางที่สุดแล้วโยงเรื่องนี้เข้าสู่การศึกษา ดิวอี้ไม่เห็นด้วยกับการศึกษาแบบเก่าหรือทฤษฎีที่เรียกว่าสารัตถนิยม (Essentialism) ที่มีการจัดหาข้อมูลและแบบฝึกหัดให้พร้อมมูล โดยครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และทักษะต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน แต่ดิวอี้หันมาสนใจประสบการณ์สำหรับผู้เรียนโดยพัฒนาการศึกษาแบบใหม่ที่เน้นการเรียนรู้โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือที่เรียกว่า “การเรียนรู้โดยการกระทำ” ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจากการทำจริงในทุกสถานการณ์จริง (Wanvisak Chaiyo, 2015, 89) จากทัศนะของดิวอี้เห็นว่าการเรียนรู้จะก่อให้เกิดประสบการณ์ที่เหมาะสม โดยผู้เรียนจะต้องมีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามแนวปรัชญาสาขานี้ซึ่งมีลักษณะดังนี้ คือ “การเรียนรู้ต้องควบคู่ประสบการณ์” เพราะวิชาการศึกษาต่าง ๆ สอนกันได้ แต่ประสบการณ์สอนกันไม่ได้ ดังนั้นต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กเกิดประสบการณ์ความรู้ที่แท้จริงเกิดจากประสบการณ์ตรงหรือการลงมือกระทำจริง ๆ “เน้นการเรียนรู้โดยวิธีการแก้ปัญหา (Problem solving) ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centered Learning) และเรียนรู้ในขณะที่นำความรู้นั้น ๆ มาใช้ (Learning While Using Knowledge)” และสุดท้าย “ตัวผู้เรียน การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงประสบการณ์เก่ากับประสบการณ์ใหม่ของผู้เรียน” กล่าวโดยสรุป คือการสอนตาม

แนวประสบการณ์นิยมจะเน้นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์จริงหรือจากประสบการณ์ตรง (Direct Experience) (manitrub, 2014, p.4)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์หลักการในการปฏิบัติหน้าที่ด้านกิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษาของบุคลากรกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยนำแนวคิดปฏิบัตินิยมของ จอห์น ดิวอี้ มาเป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์ว่ามีความสอดคล้องตามทฤษฎีหรือไม่ และได้มีการนำแนวคิดปฏิบัตินิยมของ จอห์น ดิวอี้ ไปประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาเป็นฐานข้อมูลอ้างอิงในการศึกษาต่อยอดด้านกิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษาและนำมาปรับปรุง พัฒนากิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษาเพื่อทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักปฏิบัติงานด้านพัฒนาคุณภาพนักศึกษาของกองพัฒนาคุณภาพนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามแนวคิดปฏิบัตินิยมของจอห์น ดิวอี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวคิดปรัชญาปฏิบัตินิยมของจอห์น ดิวอี้ ที่ปรากฏในแนวคิดและหลักปฏิบัติงานของบุคลากรฝ่ายพัฒนาคุณภาพนักศึกษา หรือกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีการดำเนิน

การวิจัยออกเป็นสองระยะ

1) ขอบเขตด้านเอกสารและเนื้อหา ศึกษางานของ จอห์น ดิวอี้ ผลงานปรัชญาปฏิบัตินิยมตามกรอบแนวคิดของ จอห์น ดิวอี้ ทั้งหมดและนำผลงานของ ดิวอี้จำนวน 6 เรื่อง เพื่อนำมาศึกษาเพื่อเป็นกรอบในการศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ และเอกสารของกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พร้อมทั้งออกแบบเครื่องมือในการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก

2) ระยะการเก็บข้อมูลและด้านประชากร ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมาย และทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาเอกสารหลักที่ได้จากการวิเคราะห์งานแนวคิดปฏิบัตินิยมของ จอห์น ดิวอี้ จากผลงานทั้ง 6 เล่ม และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องการปฏิบัติของกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2) ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลด้านกิจการนักศึกษาได้แก่ ศึกษาแผนพัฒนาการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ฉบับที่ 12 (ระหว่างปี 2559 - 2564) แผนปฏิบัติการด้านกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3) สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

4) สัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากรสังกัดกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 10 คน ได้แก่: 1) ผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน, 2) หัวหน้างานในกองพัฒนานักศึกษา จำนวน 5 คน, 3) ตัวแทนนักศึกษาผู้นำองค์กรนักศึกษา จำนวน 2 คน, 4) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา บทสัมภาษณ์ และสรุปผล และ 5) จัดทำรูปเล่มสมบูรณ์

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้กำหนดคุณลักษณะของ นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ขึ้นมา เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนามหาวิทยาลัย ฉบับที่ 12 รอบ พ.ศ. 2559 – 2564 ได้แก่ แนวคิด CMU Smart Student เป็น แนวคิดในการพัฒนาคุณภาพนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มุ่งพัฒนานักศึกษา ผู้คุณลักษณะ “CMU Smart Student” ใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) Smart IT 2) Smart English 3) Smart character 4) Smart Health 5) Smart Brain และ 6) Smart Heart คุณลักษณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทั้ง 6 ด้านนี้ จะเป็นแนวทางให้การเรียนการสอนและกิจกรรมที่จัดโดยคณาจารย์ บุคลากร และผู้นำ นักศึกษาทั้งระดับคณะและมหาวิทยาลัยได้จัดกิจกรรมที่ตอบโจทย์การพัฒนา นักศึกษาทั้ง 6 ด้านได้ และมั่นใจว่าบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จะเป็นพลเมือง โลกที่ดี ตามยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยที่จะผลิตบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้เป็น ผู้ที่คุณธรรม คุณภาพและความเป็นพลเมืองโลก

กองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุน ยุทธศาสตร์และแนวทางการบริหารมหาวิทยาลัย ตามพันธกิจด้านการผลิตบัณฑิต ที่มีคุณธรรม จริยธรรม คุณภาพ และเป็นพลเมืองโลก (Global citizen) เพื่อ พัฒนานักศึกษาให้มีความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียนและมีทักษะในการดำรงชีวิต ในมหาวิทยาลัยอย่างมีความสุข ทั้งนี้ภายใต้สมรรถนะหลักที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้กำหนดไว้คือ บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการพัฒนานักศึกษา เป็นนัก ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม ให้เป็นไปตาม อัตลักษณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ จิตอาสา) และ เป็นองค์กรที่มีความสามารถในการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาคุณภาพนักศึกษามีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวนมาก (Crowd Management)

เมื่อวิเคราะห์จากกรอบแนวคิดปรัชญาปฏิบัตินิยมของ จอห์น ดิวอี้ เราจะพบว่ามีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันระหว่างแนวคิดปรัชญาปฏิบัตินิยมของดิวอี้และแนวคิดและหลักปฏิบัติงานด้านพัฒนาคุณภาพนักศึกษาของกองพัฒนานักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยเราจะพบว่าแนวคิดและหลักปฏิบัติงานด้านพัฒนาคุณภาพนักศึกษาของกองพัฒนานักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีรากฐานมาจากแนวคิดปรัชญาปฏิบัตินิยมของดิวอี้ ทั้งจุดเริ่มต้นมาจากความต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพของการศึกษาที่ครอบคลุมด้าน จินนนามาสู่การกำหนดยุทธศาสตร์วิสัยทัศน์ พันธกิจ ด้านพัฒนาคุณภาพนักศึกษา เพื่อส่งเสริมด้านทักษะที่สำคัญ (soft skills) เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ คุณธรรม นอกเหนือจากการผลิตบัณฑิตที่มีผลการเรียนดีแต่เพียงอย่างเดียว

ในขณะที่ปรัชญาเชิงปฏิบัตินิยมของ จอห์น ดิวอี้ นั้น เป็นปรัชญาที่จัดอยู่ใน “ตรรกะประเภทเครื่องมือ” หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “อุปถัมภ์นิยม” (Instrumentalism) เป็นเหมือนกระบวนการที่เกี่ยวข้องในประสบการณ์ เป็นแผนปฏิบัติการที่มุ่งแก้ปัญหาเชิงปฏิบัติเฉพาะอย่าง มีลักษณะสำคัญคือ

1. เป็นวิธีการเชิงทดลอง เป็นวิธีการที่มีประสิทธิผลมากที่สุด
2. ปรัชญาคือค่าเชิงปฏิบัติ ถ้าไม่มีการปฏิบัติปรัชญาจะไม่มีค่าอะไร ปรัชญาคือกิจกรรมของมนุษย์
3. มุ่งไปที่การทำปรัชญาให้เป็นวิทยาศาสตร์ ไม่มีตัวความรู้ที่แน่นอนตายตัว ไม่มีหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่กำหนดตายตัว ทุกสิ่งทุกอย่างจะต้องผ่านการตรวจสอบเพื่อค้นหาข้อที่อาจผิดพลาดได้

ผู้ศึกษาได้ทำการวิจัยถึงแนวคิดหลักปฏิบัติงานด้านกิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษาของกองพัฒนานักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้

การเก็บข้อมูลที่รวบรวมได้ในเชิงลึกจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคลากรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สังกัดกองพัฒนานักศึกษา จำนวน 10 คน โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ 1) ระดับผู้บริหารสถาบัน ซึ่งได้แก่รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี และผู้อำนวยการกองพัฒนานักศึกษา จำนวน 3 คน 2) ระดับผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่หัวหน้างานส่วนต่าง ๆ ของกองพัฒนานักศึกษา จำนวน 5 คน และผู้อำนวยการนักศึกษ จำนวน 2 คน รวมจำนวน 7 คน

รวมทั้งการสังเกตพฤติกรรมผู้รับการสัมภาษณ์จากการวิจัยพบว่า สารัตถะที่ผู้รับการสัมภาษณ์ได้บทวนในแนวคิด หลักปฏิบัติงานด้านกิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษา และการทำความเข้าใจในแนวคิดปรัชญาปฏิบัตินิยมของจอห์น ดิวอี้ แล้ว ผู้รับการสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นต่อแนวคิดทั้งสองตามประเด็นคำถามที่ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้รับการสัมภาษณ์มีทัศนคติที่ดีและมีความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติงานอยู่ รวมถึงเป็นผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับงานด้านกิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษา เนื่องจากข้อมูลและเนื้อหาที่ได้ตอบคำถามในการสัมภาษณ์ในแต่ละระดับกลุ่มผู้รับการสัมภาษณ์มีความชัดเจนไม่คลุมเครือและมีมุมมองในบริบทของหน้าที่และเข้าใจในบทบาทของตนเองเป็นอย่างดี

ระดับผู้บริหารสถาบันได้มองในระดับนโยบายและการบริหารเน้นในความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพนักศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุด เพราะเป็นหน้าที่หลักของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาและผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ โดยให้มีการเกี่ยวข้องกับหรือสอดคล้องกับแผนพัฒนามหาวิทยาลัย รอบ พ.ศ. 2559 – 2564 ตามยุทธศาสตร์ที่ 4 ตามพันธกิจ: ผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรม คุณภาพ และมีทักษะการเป็นพลเมืองโลก หรือแม้แต่นโยบายแนวคิด Thailand 4.0 (ไทยแลนด์ 4.0) ผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้ยกแนวคิด CMU Smart Student มาเป็นแนวคิด (Concept) ในการพัฒนาคุณภาพนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มุ่งพัฒนานักศึกษา

สู่คุณลักษณะ “CMU Smart Student”

ในระดับผู้ปฏิบัติงาน ส่วนกลุ่มหัวหน้างานในกองพัฒนานักศึกษา นำเสนอถึงความรับผิดชอบในหน้าที่ในการที่น้อมนำแผนนโยบายของฝ่ายบริหารมาออกแบบเป็นแผนปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี เนื่องจากประสบการณ์ในการทำงานที่ผ่านมา บวกมุมมองและทัศนคติที่ดีต่อความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพนักศึกษาว่ามีความสำคัญ เพราะเป็นนโยบายของมหาวิทยาลัยและเป็นผู้สนับสนุนประสานงานร่วมกับเครือข่ายระดับคณะในการผลักดันและสนับสนุนให้นักศึกษาทำกิจกรรม ฝึกทักษะชีวิต ทักษะสังคม ประสบการณ์ และให้บริการสวัสดิการที่จำเป็นต่อความต้องการของนักศึกษา ทั้งในด้านทุนการศึกษา การรักษาพยาบาล สวัสดิการที่พักอาศัย และอื่น ๆ เพื่อให้นักศึกษาสามารถเป็นผู้รู้จริง คิดเป็น ปฏิบัติได้ สามารถครองตน ครองคน ครองงาน ด้วยมโนธรรมและจิตสำนึกต่อสังคมตามอัตลักษณ์นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ “ซื่อสัตย์ จิตอาสา รับผิดชอบต่อ”

ในขณะระดับผู้ปฏิบัติงานกลุ่มผู้นำองค์กรนักศึกษา มองความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพนักศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญมากเพราะนักศึกษาในการที่จะเรียนอย่างเดียวอาจจะทำให้เครียด ควรที่จะมีอะไรที่ได้เรียนรู้ในด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากในห้องเรียนที่สนใจ และเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมดีที่จะช่วยพัฒนาทักษะชีวิตได้ ในเด็กยุคปัจจุบันการได้เรียนรู้การจัดกิจกรรม อย่างน้อยก็ได้ทักษะสังคม การมองโลกในมุมอื่น ๆ และการเข้าใจตัวเองและผู้อื่น ทั้งหมดล้วนเป็นข้อมูลและความคิดเห็นส่วนตัวของผู้รับการสัมภาษณ์ที่ได้นำเสนอต่อผู้ศึกษา ด้วยความเข้าใจในงานและบทบาทหน้าที่ของตนเอง

ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับความเข้าใจในแนวคิดปรัชญาปฏิบัตินิยมของจอห์น ดิวอี้ ระดับผู้บริหารสถาบันและระดับผู้ปฏิบัติงาน มีความเข้าใจในแนวคิดดังกล่าวเป็นอย่างดีโดยภาพรวม เพราะโดยส่วนใหญ่ผู้รับการสัมภาษณ์ไม่เคยรู้จัก

กับนักปรัชญาชื่อ จอห์น ดิวอี้ มาก่อน และไม่คาดคิดว่าแนวคิด “Learning by Doing” จะเป็นหนึ่งในแนวคิดทั้งหมดของ จอห์น ดิวอี้ และมักจะเปรียบเทียบความเข้าใจต่อแนวคิดปรัชญาปฏิบัตินิยมของดิวอี้ เพื่อให้เกิดภาพและตอกย้ำความเข้าใจตนเองโดยใช้บริบทและยกตัวอย่างในการทำงานด้านกิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษามาเป็นกรณีตัวอย่าง เช่น ประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวคิด “ความรู้ที่แท้จริงเกิดจากประสบการณ์ตรงหรือการลงมือกระทำจริง ๆ” ของดิวอี้ ผู้รับการสัมภาษณ์ทุกคนมีความคิดเห็นที่ตรงกันในการเห็นด้วยกับแนวคิดข้างต้น

“อันนี้เห็นด้วย ผมก็ยังคงมองว่าการสร้างประสบการณ์โดยมานั่งดูว่าอันนี้ขึ้น
น้อตอย่างนี้ อันนี้มันไม่เกิด แต่ถ้าไปขึ้นน้อตนะ และก็ลงไปทำเลย
เหมือนกันเช่นกับการตอกตะปู หรือทำอะไรอย่างหนึ่ง มันต้องลงมือทำ
จริง มันถึงจะได้ประสบการณ์ขึ้นมา แค่มันไม่เกิด...”

(สุเมธ สารศรี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 เมษายน 2562)

ผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นและความเข้าใจในแนวคิดปรัชญาปฏิบัตินิยมของ จอห์น ดิวอี้ เพราะสามารถที่จะนำแนวคิดที่เป็นประเด็นคำถามมาเชื่อมโยงกับบริบททางงานกิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษาในการตอบคำถามเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์แนวคิดและหลักปฏิบัติงานด้านพัฒนาคุณภาพนักศึกษาของกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามแนวคิด

ปฏิบัตินิยมของ จอห์น ดีวีร์ โดยผู้ศึกษาวิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า แนวคิดแนวปฏิบัติงานด้านกิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษาของกลุ่มเป้าหมายมีมุมมองในงานกิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษา ตามบริบทของหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรสังกัดกองพัฒนานักศึกษามีความหลากหลายตามความเห็นส่วนตัว แต่ทั้งหมดมีจุดมุ่งหมายที่เป็นเป้าหมายเดียวกันนั่นก็คือการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาไปสู่บัณฑิตที่มีคุณภาพรับใช้สังคมได้ดี ในระดับผู้บริหารมหาวิทยาลัยและผู้อำนวยการกองพัฒนานักศึกษา มีบทบาทหน้าที่ในระดับนโยบายเพื่อที่จะส่งต่อภารกิจไปยังบุคลากรระดับผู้ปฏิบัติงานและนักศึกษาที่เป็นผู้น้องการนักศึกษา ในประเด็นคำถามสัมภาษณ์สรุปความวิเคราะห์ที่ได้ดังนี้

ทุกคนต่างมองเห็นว่า ความสำคัญของการพัฒนานักศึกษาในมหาวิทยาลัย ถือว่าสิ่งที่สำคัญและสำคัญมากที่สุด โดยเฉพาะในระดับผู้บริหารมหาวิทยาลัยให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด เพื่อมองในภาพของผู้บริหารที่ต้องผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพออกไปสู่สังคมและเป็นพลเมืองโลก ในขณะที่ระดับผู้ปฏิบัติงานและผู้น้องการนักศึกษาให้ความสำคัญในการพัฒนานักศึกษาในระดับมาก เนื่องจากมองในกระบวนการดำเนินงานด้านการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา มองเห็นผลการจัดกิจกรรมที่เกิดแก่นักศึกษาในระดับผลสัมฤทธิ์ของการจัดกิจกรรม

ระดับผู้บริหารมหาวิทยาลัย จะมีแนวคิดและหลักปฏิบัติที่อยู่ในกรอบของนโยบายการบริหารองค์กรและภาพใหญ่ ซึ่งจะมีความแตกต่างกับผู้รับการสัมภาษณ์ในระดับผู้ปฏิบัติงาน ที่มีแนวคิดและหลักปฏิบัติงานด้านกิจการนักศึกษาและพัฒนาคุณภาพนักศึกษา

ระดับผู้ปฏิบัติงานที่เป็นหัวหน้างานในส่วนต่าง ๆ ของกองพัฒนานักศึกษามีแนวคิดและหลักปฏิบัติงาน ที่สะท้อนออกมาจากมุมมองส่วนตัว มีการนำกรอบ

แนวความคิดของนโยบายมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มาอ้างอิง เช่น คุณลักษณะ 6 ด้านในการพัฒนานักศึกษา (CMU Smart Student) เป็นหลักปฏิบัติในการทำงานและนำอัตลักษณ์นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือ ซื่อสัตย์ จิตอาสา รับผิดชอบ มาเป็นแนวคิดในการทำงาน ในบางท่านได้มุ่งเน้นในการวางแผนงานให้สอดคล้องกับนโยบายมหาวิทยาลัยเป็นแนวคิดและยึดความโปร่งใส ยุติธรรม แม่นยำ เที่ยงตรงเป็นหลักปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากบริบทแวดล้อมของบทบาทหน้าที่เป็นตัวกำหนดขอบเขตการปฏิบัติ ในขณะที่บางท่านให้ยึดยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยและมองถึงระบบที่มีส่วนร่วมระหว่าง ผู้บริหาร บุคลากร และนักศึกษา โดยมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการปฏิบัติงาน และการที่ให้นักศึกษาได้ลงมือทำจริงในกิจกรรมเพื่อให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้จากการลงมือทำจริงก็เป็นแนวคิดในด้านนี้ และกองพัฒนานักศึกษาเป็นพี่เลี้ยงที่คอยให้คำแนะนำ เป็นปรึกษา และคอยกระตุ้นให้นักศึกษาคิดในการลงมือทำ แก้ไขปัญหา ในการทำกิจกรรมนั้น ในส่วนที่เป็นมุมมองของผู้นำองค์กรนักศึกษา เกี่ยวกับแนวคิดและหลักปฏิบัติงานด้านกิจกรรมนักศึกษาพบว่าผู้นำองค์กรนักศึกษา มีทัศนคติที่ดีที่มีต่อการจัดกิจกรรมนักศึกษา แสดงให้เห็นว่ากระบวนการและขั้นตอนในการเตรียมความพร้อมให้กับผู้นำนักศึกษาที่กองพัฒนานักศึกษาได้กล่าวไว้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในบทบาทหน้าที่ที่ต้องเตรียมพร้อมให้กับผู้นำนักศึกษาที่หมุนเวียนเข้ามาทุกปี ได้ฝึกและทดลองทำลงมือทำจริงในการจัดกิจกรรมส่งผลต่อผู้นำนักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมนักศึกษามีแนวคิดและหลักปฏิบัติที่ยึดที่สิ่งทีนักศึกษาส่วนใหญ่จะได้รับจากการทำกิจกรรมเป็นหลัก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้นำนักศึกษามีความเชื่อมั่นในการพัฒนานักศึกษาด้วยการทำกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะด้านต่าง ๆ ให้นักศึกษามีความพร้อม

ประเด็นคำถามสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเข้าใจในแนวคิดปรัชญาเชิงปฏิบัตินิยมของ จอห์น ดิวอี้ พบว่าผู้รับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่เคยรู้จักนักปรัชญาคนนี้มาก่อนและให้ข้อมูลว่าโดยการอนุมาน คาดการณ์ หรือคาดเดาว่า จอห์น ดิวอี้

น่าจะเป็นเจ้าของแนวคิดที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมบ้าง เป็นเจ้าของแนวคิดที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักศึกษาบ้าง เป็นเจ้าของแนวคิดเกี่ยวกับการจัดระบบระเบียบให้ห้องสมุดที่ใช้ระบบดิวอี้ เป็นต้น ในขณะที่ผู้รับการสัมภาษณ์ที่เคยรู้จักจอห์น ดิวอี้ มาก่อนให้ข้อมูลว่า จอห์น ดิวอี้ น่าจะเป็นเจ้าของการวิจัยด้านพฤติกรรมศาสตร์ เมื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเข้าใจในแนวคิดดังกล่าวโดยผู้ศึกษาวิจัยได้นำแนวคิดในประเด็นสำคัญ ๆ ได้แก่

1) learning by doing ของ จอห์น ดิวอี้ ที่เน้นประสบการณ์สำหรับผู้เรียน โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจากการทำจริงในทุกสถานการณ์

2) “การเรียนรู้ต้องควบคู่ประสบการณ์”

3) “ความรู้ที่แท้จริงเกิดจากประสบการณ์ตรงหรือการลงมือกระทำจริง ๆ”

4) ประสบการณ์มีลักษณะที่สำคัญ คือ

- เป็นสิ่งที่เป็นไปได้
- เป็นผลของการมีปฏิสัมพันธ์หรือปะทะสังสรรค์ระหว่างมนุษย์หรือสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์หรือความจริง จึงไม่ใช่โลกตามที่เป็นจริง
- ประสบการณ์ที่เป็นจริงหรือถูกต้องนั้น ต้องใช้ประโยชน์ได้

5) “เน้นการเรียนรู้โดยวิธีการแก้ปัญหา (Problem solving) ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centered Learning) และเรียนรู้ในขณะที่นำความรู้ขึ้นมาใช้ (Learning While Using Knowledge)

พบว่าส่วนใหญ่ให้ข้อมูลและความเข้าใจในแนวคิดปฏิบัตินิยมของ จอห์น ดิวอี้ จากการมองเนื้อหาแนวคิดดังกล่าวผ่านบริบทแวดล้อมและบทบาทหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ และนำตัวอย่างในการทำงานด้านพัฒนาคุณภาพนักศึกษามาประกอบกับการตีความหมายของแนวคิดของ จอห์น ดิวอี้ ให้มองเห็นภาพมากขึ้น เช่น

“โดยหลักการทำงานของผมแล้วก็ใช้ learning by doing มาตลอดตั้งแต่เข้ามาทำงาน ไม่ว่าจะส่วนตัวเองหรือในส่วนของนักศึกษา... การฝึกทักษะของนักศึกษาไม่ใช่ที่เราสอนในห้องเรียนแล้วจะเกิดทักษะขึ้นมาได้ เพราะฉะนั้น การจะให้น้องเกิดทักษะชีวิตของตัวเองด้านนั้นด้านนี้ ก็จะต้องให้น้องเขาได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำซ้ำอย่างน้อยก็ประมาณ 5-10 ครั้ง ถึงจะเกิดทักษะตัวนั้นได้...”

(สุเมธ สารศรี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 เมษายน 2562)

“... สนับสนุนในความคิดนี้ เพราะตัวผมเองทำงานและกิจกรรมมาจนปี 3 ก็ไม่ดำรงตำแหน่งอะไรในสภา แต่ก็ใช้โอกาสที่มีศึกษาการทำงานในปีนั้น ปีถัดมาก็ได้นำประสบการณ์ในการทำงานนั้นได้มากกว่าคนอื่นที่ไม่มีประสบการณ์...”

(ธนาฤทธิ์ รูปใหญ่, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 พฤษภาคม 2562)

ซึ่งสามารถวิเคราะห์สรุปได้ว่าบุคลากรในกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีความเข้าใจในแนวคิดปฏิบัตินิยมของ จอห์น ดิวอี้ และยังสามารถนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ด้านกิจการนักศึกษาและพัฒนาคุณภาพนักศึกษาได้อีกด้วย

ในส่วนของแนวคำถามสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานด้านกิจการนักศึกษาและแนวคิดปฏิบัตินิยมของ จอห์น ดิวอี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยตั้งวัตถุประสงค์ในส่วนคำถามนี้เพื่อต้องการสัมภาษณ์ถึงความเห็นที่ผู้รับการสัมภาษณ์หลังจากได้ทบทวนแนวคิดและหลักปฏิบัติของบทบาทตนเองในด้านกิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษา และได้รับข้อมูลและ

ทำความเข้าใจในแนวคิดปฏิบัตินิยมของ จอห์น ดิวอี้ แล้ว จึงเน้นที่ความคิดเห็น
ของผู้รับการสัมภาษณ์ถึงความสอดคล้องกันระหว่างแนวคิด หลักปฏิบัติงานด้าน
กิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษากับแนวคิดปฏิบัตินิยมของ จอห์น
ดิวอี้ ซึ่งผู้รับการสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่าแนวคิด
หลักปฏิบัติงานด้านกิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษากับแนวคิดปฏิบัติ
นิยมของ จอห์น ดิวอี้ มีความสอดคล้องกันและสามารถเป็นหลักคิด แนวคิดที่
สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานด้านกิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษา
ได้ เช่น

“อาจารย์ไม่ได้อ่านบทความของ จอห์น ดิวอี้ แต่ถ้า learning by doing
เป็นของ จอห์น ดิวอี้ ก็ถูก คือมีความสอดคล้องกันอยู่ที่เดียว เพราะ
หลักของการเรียนรู้ Soft Skills ที่ดีที่สุด การพัฒนานักศึกษาที่ดีที่สุดคือ
การปฏิบัติ เพียงแต่ว่าเราจะ Design การปฏิบัติอย่างไรให้มีประสิทธิ-
ภาพ เพราะฉะนั้นมันก็สอดคล้องกัน...”

(รณภพ เอื้อพันธเศรษฐ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 พฤษภาคม 2562)

“ผมว่าน่าจะสอดคล้องทุกประเด็นนะครับ ไม่ว่าจะเป็น learning by doing
การเรียนรู้ควบคู่ประสบการณ์ ประสบการณ์เกิดจากการลงมือทำจริง
ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือการเรียนรู้ผ่านการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าคือ
Solving Problem เป็นแนวที่กองพัฒนานักศึกษานำมาใช้อยู่แล้วครับ เพียง
แต่ยังไม่ทราบว่าเจ้าของแนวคิดนี้เป็นใคร...”

(สุเมธ สารศรี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 เมษายน 2562)

จากประเด็นคำถามสัมภาษณ์ในส่วนนี้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคลากรกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทั้งในระดับผู้บริหารและระดับผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงผู้นอังก์การนักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นคำถามดังกล่าวว่า แนวคิดหลักปฏิบัติงานด้านกิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษา กองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อมีการเปรียบเทียบกับแนวคิดปรัชญาปฏิบัตินิยมของ จอห์น ดิวอี้ มีความสอดคล้องและมีแนวทางไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแนวคิดปฏิบัตินิยมของจอห์น ดิวอี้ ที่มีที่มาตั้งแต่ในช่วงครึ่งแรกของศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน จากปรัชญานี้ที่ได้ถือกำเนิดในโลกตะวันตกมาสู่โลกตะวันออก จากการแผ่หลายของแนวคิดนี้และอยู่ในแวดวงการศึกษาอย่างยาวนาน เมื่อมามองในมุมมองของงานด้านกิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษา แนวคิดนี้ยังถูกหยิบนำมาเป็นหลักคิดในการปฏิบัติงานด้านนี้ สืบเนื่องมาจากแนวคิดนี้มีความพิเศษคือเป็นแกนทฤษฎีความรู้ของดิวอี้เรียกว่า “หลักการที่อาจผิดพลาดได้” (Fallibilism) คือในโลกนี้ไม่มีตัวความรู้ที่แน่นอนตายตัว ไม่มีหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่กำหนดตายตัว ทุกสิ่งทุกอย่างจะต้องผ่านการตรวจสอบเพื่อค้นหาข้อที่อาจผิดพลาดได้ ความรู้เดิมที่ได้รับการยอมรับเมื่อผ่านเวลาบริบทแวดล้อมเปลี่ยนแปลงและผ่านการตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว ความรู้เดิมนั้นอาจจะไม่ได้รับการยอมรับให้เป็นความรู้อีกต่อไป ดังนั้นแนวคิดที่ผ่านการตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว ผ่านการทดลอง ผ่านการปฏิบัติลงมือกระทำแล้ว สามารถตอบสนองความต้องการ ให้ประโยชน์แก่ผู้ที่ได้ปฏิบัติแล้วและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป นั่นคือความรู้ดังเช่นแนวคิดปรัชญาเชิงปฏิบัตินิยมของจอห์น ดิวอี้ ที่ได้รับการยอมรับและเป็นประโยชน์ใช้งานได้จริงในวงการศึกษามานาน ที่เห็นได้ชัดก็คือโรงเรียนสาธิตในหลายแห่งในประเทศไทย มีรูปแบบมาจากโรงเรียนทดลองที่ดิวอี้ได้ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1896 ในมหาวิทยาลัยชิคาโก วิสัยทัศน์การศึกษาของเขามีอิทธิพลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการสอนของสหรัฐอเมริกาเมื่อต้นศตวรรษที่ 20

สรุป

จากผลการวิจัยแนวคิดเรื่อง การวิเคราะห์แนวคิดและหลักปฏิบัติงานด้านพัฒนาคุณภาพนักศึกษาของกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามกรอบแนวคิดปฏิบัตินิยมของ จอห์น ดิวอี้ พบว่าแนวคิดและหลักปฏิบัติงานด้านพัฒนาคุณภาพนักศึกษาของกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกหนึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนานักศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นภาระงานที่ถูกกำหนดขึ้นมาเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการพัฒนามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นอกเหนือจากยุทธศาสตร์ด้านการจัดการด้านหลักสูตรการเรียนการสอนในด้านวิชาการแล้ว และพื้นที่สำคัญอีกหนึ่งปัจจัยได้แก่บุคลากรสังกัดหน่วยพัฒนานักศึกษาที่ต้องมีสมรรถนะหลักที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้กำหนดไว้คือบุคลากรมีความรู้ความสามารถในการพัฒนานักศึกษา เป็นนักรุกออกแบบกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม ให้เป็นไปตามอัตลักษณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (เชื้อสัตย์ รับผิดชอบ จิตอาสา) และคุณลักษณะนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 6 ด้าน CMU Smart Student

ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิดปรัชญาปฏิบัตินิยมของ จอห์น ดิวอี้ ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ จากหนังสือที่เป็นผลงานของ จอห์น ดิวอี้ จำนวน 6 เล่ม จากทั้งหมด 23 เล่ม ได้แก่

- 1) *The School and Society: Being Three Lectures* (ค.ศ. 1899)
- 2) *The child and the curriculum* (ค.ศ. 1902)
- 3) *How We Think* (ค.ศ. 1910)
- 4) *Schools of To-Morrow* (ค.ศ. 1915)
- 5) *Experience and Nature* (ค.ศ. 1925)
- 6) *Experience and Education* (ค.ศ. 1938)

และมองว่าแนวคิดปรัชญาปฏิบัตินิยมของ จอห์น ดิวอี้ เป็นแนวคิดทางปรัชญาที่เป็นสามัญสำนึกในชีวิตประจำวันและเป็นแนวเชิงทดลองในรูปแบบวิทยาศาสตร์สามารถเห็นผลลัพธ์ได้ถ้าได้ลงมือกระทำหรือทดลองจริง จะเป็นปรัชญาที่ไร้ค่าหากไม่ได้มีการปฏิบัติ ปรัชญาคือกิจกรรมของมนุษย์ ผู้ศึกษาจึงได้นำแนวคิดที่ได้จากหนังสือผลงานของ จอห์น ดิวอี้ นำมารวบรวมตั้งเป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ จำนวน 5 ข้อ ดังนี้

1. learning by doing ของ จอห์น ดิวอี้ ที่เน้นประสบการณ์สำหรับผู้เรียน โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจากการทำจริงในทุกสถานการณ์
2. “การเรียนรู้ต้องควบคู่ประสบการณ์”
3. “ความรู้ที่แท้จริงเกิดจากประสบการณ์ตรงหรือการลงมือกระทำจริง ๆ”
4. ประสบการณ์มีลักษณะที่สำคัญ คือ
  - 1) เป็นสิ่งที่เป็นไปได้
  - 2) เป็นผลของการมีปฏิสัมพันธ์หรือปะทะสังสรรค์ระหว่างมนุษย์หรือสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์หรือความจริง จึงไม่ใช่โลกตามที่เป็นจริง
  - 3) ประสบการณ์ที่เป็นจริงหรือถูกต้องนั้น ต้องใช้ประโยชน์ได้
5. เน้นการเรียนรู้โดยวิธีการแก้ปัญหา (Problem solving) ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centered Learning) และเรียนรู้ในขณะที่นำความรู้นั้น ๆ มาใช้ (Learning While Using Knowledge)

เนื่องจากมีทัศนคติว่า ประสบการณ์คือผลลัพธ์ของการกระทำ ไม่ว่าจะผลเป็นผลลัพธ์ที่ดีหรือไม่ดีก็ตาม โดยได้ศึกษาและมองว่าแนวคิดปรัชญาปฏิบัตินิยมของ จอห์น ดิวอี้ มีบทบาทสำคัญในทฤษฎีทางจิตวิทยาและการศึกษา และได้เข้าแทรกอยู่ในระบบการศึกษาทั้งหมดของสหรัฐฯในช่วงต้นของศตวรรษที่ 20 ซึ่งดิวอี้เชื่อมั่นว่าจะต้องมีการเริ่มต้นและตั้งอยู่บนฐานของประสบการณ์ การศึกษามีใช้เรื่องของการเรียนรู้ แต่ควรเป็นกระบวนการแห่งการสืบค้นที่นำไปสู่การรู้แจ้งและ

รู้จริงในสิ่งนั้น ๆ

ดังนั้น จากการวิเคราะห์แนวคิดและหลักปฏิบัติงานด้านพัฒนาคุณภาพ
นักศึกษาของกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามกรอบแนวคิดปฏิบัติ
นิยมของ จอห์น ดิวอี้ พบว่า กองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มี
บุคลากรทั้งในระดับผู้บริหารสถาบันและระดับผู้ปฏิบัติงานที่มีแนวคิดและหลัก
ปฏิบัติงานด้านกิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษา ที่ให้ความสำคัญต่อ
การพัฒนาคุณภาพนักศึกษา ทั้งในด้านการกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษา การส่งเสริม
ให้นักศึกษาได้ฝึกทดลองในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนใจ โดยคอยให้คำ
ปรึกษา คำแนะนำ และเป็นพี่เลี้ยง ผู้สนับสนุน แก่นักศึกษาที่เป็นนักกิจกรรม
พร้อมทั้งคอยให้บริการนักศึกษาด้านสวัสดิการนักศึกษาที่ควรได้ ควรมีเป็นพื้นฐาน
ของการใช้ชีวิตเป็นนักศึกษา บุคลากรกองพัฒนานักศึกษา มีความเป็นผู้เสียสละ
เวลาที่คอยให้สนับสนุนนักศึกษาในทุกด้านและเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติ
งานด้านกิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษาในทุกด้านที่ควรมีให้นักศึกษา
ระดับผู้บริหารสถาบันเป็นผู้กำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณภาพนักศึกษาให้มีความ
พร้อมในทุกๆชีวิต ทักษะสังคม ควบคู่ไปกับผลการศึกษาด้านวิชาการ
ระดับผู้ปฏิบัติงาน รับมือแนวโน้มนโยบายจากผู้บริหารสถาบันวิเคราะห์และระดม
สมองผ่านการถกแถลงด้วยประสบการณ์ การประเมินสถานการณ์สภาวะสังคม
สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ปรับเปลี่ยน แก้ไขรายละเอียด และทัศนคติ เพื่อให้ได้แผน
ปฏิบัติการในการปฏิบัติงานด้านกิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษาที่เป็น
ที่ต้องการของนักศึกษา โดยมีนักศึกษาเป็นศูนย์กลาง เป็นเป้าหมายในการดำเนิน
การ เน้นที่ประโยชน์เพื่อนักศึกษาได้เรียนรู้ทักษะในด้านต่าง ๆ เป็นหลัก

แนวคิดและหลักปฏิบัติงานด้านกิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษา
ของกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้รับการยืนยันและรับรองจากผู้รับ
การสัมภาษณ์ในทุกๆระดับและกลุ่มว่า เมื่อนำมาวิเคราะห์ผ่านกรอบแนวคิดเชิง

ปฏิบัติานิยมของ จอห์น ดิวอี้ มีความเชื่อมโยง สอดคล้อง และมีรูปแบบในการดำเนินที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีลักษณะมุ่งเน้นประสบการณ์ของผู้ลงมือทำ หรือผู้ทำกิจกรรมให้ได้ฝึกทดลอง จำลองในรูปแบบสถานการณ์การทำงานกิจกรรมพัฒนาที่สนใจ โดยมีบุคลากรของกองพัฒนานักศึกษาคอยเป็นผู้คอยให้การสนับสนุน ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และคอยอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนหรือนักศึกษาที่ทำการกิจกรรม โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างมีแบบแผน วิเคราะห์ผลที่เกิดจากการลงมือทำมาเกิดประโยชน์เพียงใด เพื่อทบทวนและหาข้อสรุปผลที่ต่อยอดในการพัฒนาประสบการณ์ของผู้เรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

เชิงนโยบาย

บุคลากรกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม นอกเหนือจากคำสัมภาษณ์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านกิจการนักศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพนักศึกษา ได้แก่

- 1) ให้นำแนวคิด Learning by Doing มาทำเป็นหลักปฏิบัติ
- 2) ให้เปลี่ยนแปลงภาระงานด้านกิจการนักศึกษาให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่
- 3) มีการฝึกฝนบุคลากรเพื่อเป็นพี่เลี้ยงที่ดี และนำประสบการณ์เป็นองค์ความรู้มาถ่ายทอด ให้คำแนะนำนักศึกษาได้ทำการกิจกรรม
- 4) มุมมองผู้นำนักศึกษา ผู้นำชมรม ที่มีต่อการปฏิบัติงานของกองพัฒนานักศึกษา

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปว่า เห็นควรให้มีการศึกษาวิจัยในระดับนักศึกษานักศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ในระดับของคณะ วิทยาลัย ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยนำแนวคิดปฏิบัตินิยมของ จอห์น ดิวอี้ มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ซึ่งมองว่าจะสามารถนำผลการศึกษาวิจัยมาบูรณาการและกลั่นกรองเป็นหลักการทางวิชาการในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาคุณภาพนักศึกษาที่มีหลักปรัชญาที่ความสอดคล้องและสามารถนำมาอ้างอิงได้ เพื่อให้งานด้านพัฒนาคุณภาพนักศึกษา หรือกิจการนักศึกษา มีหลักคิด หลักการ และหลักปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับในแวดวงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะหัวข้อในการศึกษาวิจัย

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาคุณภาพนักศึกษา เพื่อหาปัจจัยในการพัฒนา
2. ศึกษาแนวคิดของ จอห์น ดิวอี้ ต่อความสำเร็จในการพัฒนานักศึกษา

References

Book:

- Dewey, J. (1900). *The school and society : being three lectures*. Chicago: Chicago, University of Chicago Press.
- . (1902). *The child and the curriculum*. Chicago: University of Chicago Press.
- . (1910). *How We Think*. Michigan: D.C. Heath & Co.
- . (1938). *Experience and Education*. NewYork: Collier Books.
- . (1956). *The Child and the curriculum and the school and society*. Chicago: University of Chicago Press.
- Dewey, J., & Dewey, E. (1915). *Schools of to-morrow*. NewYoik: E.P. Dutton & Comppany.
- Dewey, J., & McDermott, e. w. (1973). *The Philosophy of John Dewey*. New York: Putnam Sons.
- Edman, I. (1968). *John Dewey: His contribution to the American tradition*. New York: Greenwood Press.
- Kasem Wattanachai. (2002). *Quality of education development*. Bangkok: Office of the National Education Commission.
- เกษม วัฒนชัย. (2545). *การพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- Prathum Unkoonroot. (2008). *Pragmatism Philosophy: Philosophy of Education*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

ประทุม อังกูโรโรหิต. (2551). *ปรัชญาปฏิบัตินิยม: รากฐานปรัชญาการศึกษา*.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Mahāwittayālaichāngmai. (2016). *Phēnphatthanāmahāwittayālaichāngmai
Rayathī 12 (A.D.2016-A.D.2021)*. thīprachoomsaphāmāwittayālai
Khrāoprachoomthī 5/2559 (nā 19). Chāngmai : Mahāwittayālai chāng
mai.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2559). แผนพัฒนามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระยะที่ 12
(พ.ศ.2560 - พ.ศ.2564). ที่ประชุมสภามหาวิทยาลัย คราวประชุมที่ 5/2559
(หน้า 19). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Rattana Duangkaew. (2014). Educational quality development. In Rattana Duang
kaew, *course subject syllabus*. Bangkok: Sukhothai Thammathirat Open
University.

รัตนา ดวงแก้ว. (2557). การพัฒนาคุณภาพการศึกษา. ใน รัตนา ดวงแก้ว,
ประมวลสาระชุดวิชา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Wanwisa Chaiyo. (2014). *Contemporary philosophy*. Chiang Mai: Department of
Philosophy and Religion Faculty of Humanities Chiang Mai University.

วรรณวิสาข์ ไชโย. (2557). *ปรัชญาร่วมสมัย (Contemporary philosophy)*.
เชียงใหม่: ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่.

Wanpen Boon Yuen. (1997). *Student Affairs: Past, Present and Future*. Chiang
Mai: Chiang Mai University.

วันเพ็ญ บุญเย็น. (2540). *งานกิจการนักศึกษา: อดีต ปัจจุบัน และอนาคต*.
เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Somnao Kajomsilpa. (2007). *Principles of student affairs administration*. Bangkok: Kasetsart University.

สำเนาวิทย์ ขจรศิลป์. (2550). *หลักการบริหารกิจการนักศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Bureau of Educational Testing Office of the Basic Education Commission. (2011). *Continuous quality development of education. According to the ministerial regulations on the system, criteria and methods foreducational quality assurance 2010*. Krungthep: Samnakthotsōphāng kānsuksā Samnakngānkanakamkānsuksānaphūnthān Krasūangsurk sāthikān.

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

Interview:

การสื่อสารส่วนบุคคล

อำนาจ อยู่สุข, 2 พฤษภาคม 2562

รณภพ เอื้อพันธ์เศรษฐ์, 2 พฤษภาคม 2562

อัจฉรา ศรีพลกิจ, 3 พฤษภาคม 2562

สุทธิณีย์ ฉัตรยาลักษณ์, 10 เมษายน 2562

สุเมธ สารศรี, 10 เมษายน 2562

อภิวรรณ เชื้ออินคำ, 23 เมษายน 2562

ปรีดา พุทธรังศรี, 22 เมษายน 2562

ณัฐรัช ทองเจิม, 22 เมษายน 2562

ธนาฤทธิ์ รูปใหญ่, 14 พฤษภาคม 2562

ธนกร กิตติสารวิวัฒน์, 14 พฤษภาคม 2562

Website:

Chiang Mai University. (2019). *Student Development Division*. Retrieved from Chiang Mai University. Retrieved from https://www.cmu.ac.th/th/Organization/student_development_division/Aboutus

manitrub. (2014, december 15). *EDUCATIONAL THEORY*. Retrieved january 12, 2017, from manitrub.wordpress.com. Retrieved from <https://manitrub.wordpress.com/2014/12/15/ทฤษฎีการศึกษา-educational-theory/>

Thayer, S. B. (2017, june 15). *Pragmatism*. Retrieved october 24, 2018, from Encyclopædia Britannica: Retrieved from <https://www.britannica.com/topic/pragmatism-philosophy>

